

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJĄ IR VILNIAUS APSKRITIES VYRIAUSIAJĄ POLICIJOS KOMISARIATĄ

2020-02-18 Nr. 4D-2019/1-1417
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje 2019-11-12 gautas „A“ žurnalisto X (toliau vadinama ir – Pareiškėjas, pareiškėjas) skundas dėl Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato (toliau vadinama – Vilniaus apskr. VPK) ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau vadinama ir – VRM) pareigūnų veiksmų (neveikimo), neteikiant informacijos.

2. Pareiškėjas skunde, be kitų aplinkybių, nurodo:

2.1. 2019-10-15 kreipėsi el. paštu į Vilniaus apskr. VPK dėl informacijos apie administracinio nusižengimo [byla <...>] padarymo aplinkybes pateikimo ir uždavė konkrečius klausimus. 2019-10-24 el. paštu gavo atsakymą, kad prašomi duomenys ir dokumentai yra skirti tik tarnybiniam naudojimui, todėl nebus pateikti;

2.2. 2019-10-24 kreipėsi į VRM dėl Vilniaus apskr. VPK informacijos neteikimo ir prašė „pagalbos padedant gauti atsakymus į užduotus klausimus“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta). VRM el. paštu pateikė atsakymą, nurodydama, kad administracinio pažeidimo padarymo aplinkybės jau buvo įvertintos teisme, yra priimtose teismų nutartyse, o tarnybiniai duomenys žiniasklaidai neviešintini;

2.3. Pareiškėjo nuomone, jo prašoma informacija nėra susijusi tik su tarnybinio naudojimo duomenimis, todėl institucijos turėjo jam atsakyti į jo pateiktus klausimus.

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo išnagrinėti jo skundą.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2019-11-15 raštu Nr. 4D-2019/1-1417/3D-2814 kreipėsi į Vidaus reikalų ministeriją, prašydamas paaiškinti skunde nurodytas aplinkybes. 2019-12-18 Seimo kontrolierius gavo Vidaus reikalų ministerijos 2019-12-17 raštą Nr. 1D-6372, kuriame nurodoma:

4.1. „X nei 2019-10-24 nei kitą dieną nesikreipė į Vidaus reikalų ministeriją, prašydamas įvertinti Vilniaus apskrities Vyriausiojo policijos komisariato pareigūnų veiksmus, nesuteikiant jo prašomos informacijos.“

4.2. „Manome, kad pareiškėjas rūpimos informacijos turėjo siekti taip, kaip nustatyta Administracinių nusižengimų kodekso 570 straipsnio 3 dalyje, t. y. pagal teisingumo ministro

2012 m. gruodžio 7 d. įsakymu Nr. 1R-308 patvirtintas Susipažinimo su teismuose išnagrinėtų bylų medžiaga taisyklės. Atkreiptinas dėmesys, kad susipažinti su neišnagrinėta administracinio nusižengimo byla gali tik traukiamas atsakomybėn asmuo ir nukentėjusysis (jų atstovai).“

4.3. „Pareiškėjas elektroniniu laišku kreipėsi į ministrės patarėją B. Z.-Z. ir gavo atsakymą.“

Pagal Seimo kontrolieriui VRM pateiktas susirašinėjimo su Pareiškėju el. paštu kopijas spręstina, kad ministrės patarėja Pareiškėjo el. laiškus gavo 2019-10-09 ir 2019-10-30. Pareiškėjas 2019-10-09 elektroninį laišką siuntė, kaip pats laiške nurodė, „susipažinimo tikslais“ ir nieko iš VRM neprašė, nors laiške išsamiai apibūdino eismo įvykį ir su juo susijusias aplinkybes. Tas pats elektroninis laiškas buvo adresuotas ir Vilniaus apskr. VPK. 2019-10-30 elektroniniame laiške Pareiškėjas jau klausė, „kaip su mano užklausa. [...] Noriu aiškių atsakymų į klausimus dėl byloje, kuri nebuvo uždara, pateiktų dokumentų“. VRM atsakymas elektroniniu paštu Pareiškėjui išsiųstas 2019-10-31, paaiškinant, kad jį dominanti byla išnagrinėta teisme, į klausimus dėl įrodymų vertinimo Vilniaus apskr. VPK atsakyti negali, nes tyrimas baigtas ir sprendimas įsiteisėjęs. Taip pat paaiškinta, kad tarnybiniai duomenys žiniasklaidai nebus viešinami, nes yra tik tarnybinio naudojimo.

5. Seimo kontrolierius 2019-11-15 raštu Nr. 4D-2019/1-1417/3D-2814 kreipėsi į Vilniaus apskr. VPK, prašydamas paaiškinti skunde nurodytas aplinkybes. 2019-11-21 Seimo kontrolierius gavo Vilniaus VPK 2019-11-21 raštą Nr. 10-S-72927(1.46E-10), kuriame nurodoma:

5.1. „Vilniaus apskrities vyriausajame policijos komisariate (toliau – Vilniaus apskr. VPK) iš elektroninio pašto [...] 2019-10-09 gautas X (toliau – pareiškėjas) prašymas pateikti duomenis, susijusius su praėjusių metų rugpjūčio mėnesį įvykiu, kai dviračiu važiuojęs X [...] susidūrė su policijos automobiliu. 2019-10-15 pareiškėjui elektroniniu paštu išsiųstas atsakymas, kad X administracinio nusižengimo byla išnagrinėta Vilniaus apskr. VPK Kelių policijos valdyboje (toliau – KPV) ir priimtas nutarimas Nr. 10-ANR_N-33777-2018, kurio teisėtumą ir pagrįstumą patikrino pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai. Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019-05-30 nutartyje Nr. 11-168-1033/2019 ir Vilniaus apygardos teismo 2019-07-30 nutartyje Nr. AN2-377-885/2019 konstatuota, kad X administracinio nusižengimo padarymo aplinkybės įvertintos teisingai.“

5.2. „2019-10-15 pareiškėjas pakartotinai kreipėsi į Vilniaus apskr. VPK reikšdamas pretenzijas dėl Vilniaus apskr. VPK KPV X pateiktų administracinio nusižengimo bylos dokumentų kopijų kokybės ir prašydamas pateikti „aiškesnę GPS kopiją“ bei atsakyti į klausimus apie policijos automobilio judėjimo greitį, pareigūnų užimtumą ir kita“.

5.3. „[...] į pareiškėjo klausimus dėl dokumentų kopijų atsakyta, kitos jį dominančios aplinkybės yra išnagrinėtos ir aprašytos minėtose teismų nutartyse. Vilniaus apskr. VPK nėra įgaliojtas vertinti teismų sprendimų. Duomenys iš pareiškėjo nurodomos GPS, t. y. Vieningos pajėgų valdymo sistemos, apie policijos automobilio greitį, šviesos ir garso sistemų būseną, pajėgų vieneto statusą, vadovaujantis Vieningos pajėgų valdymo sistemos nuostatų (toliau – Nuostatai), patvirtintų Lietuvos policijos generalinio komisaro, Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos vado, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus ir Viešojo saugumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos vado 2014 m. gegužės 15 d. įsakymu Nr. 5-V-442/4-164/1-199/47V-346 „Dėl vieningos pajėgų valdymo sistemos nuostatų patvirtinimo“, 21.1 papunkčiu, priskiriami vidaus administravimo sričiai ir gali būti teikiami tik Nuostatų 20 punkte nustatytoms institucijoms.“

5.4. Pagal Seimo kontrolieriui pateiktas Vilniaus apskr. VPK susirašinėjimo su Pareiškėju elektroniniu paštu kopijas spręstina, kad į Pareiškėjo 2019-10-09 kreipimąsi buvo atsakyta 2019-10-15, paaiškinant, kad bylos nagrinėjimas yra baigtas, Vilniaus apygardos teismo nutartis yra įsiteisėjusi ir atsakymų į klausimus, susijusius su įrodymu vertinimu, Vilniaus apskr. VPK pateikti negali.

Pareiškėjas 2019-10-15 dar kartą kreipėsi į Vilniaus apskr. VPK elektroniniu laišku,

prašydamas suteikti tam tikrą informaciją. Pareiškėjui taip pat elektroniniu paštu 2019-11-24 buvo paaiškinta dėl vienos iš jo aprašomų aplinkybių bei buvo nurodyta, kad kitos informacijos suteikti negali, nes ji skirta tik tarnybiniam naudojimui.

Tyrimui reikšmingi teisės aktai

6. Lietuvos Respublikos Konstitucijos:

25 *straipsnis* – „Žmogui neturi būti kliudoma ieškoti, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas“;

28 *straipsnis* – „Įgyvendindamas savo teises ir naudodamasis savo laisvėmis, žmogus privalo laikytis Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir įstatymų, nevaržyti kitų žmonių teisių ir laisvių.“

7. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo:

12 *straipsnis. Seimo kontrolierių tiriami skundai* – „1. Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje.“

8. Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo:

2 *straipsnis. Įstatymo taikymas* – „4. Asmens duomenys tvarkomi vadovaujantis 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL 2016 L 119, p. 1) (toliau – Reglamentas (ES) 2016/679) ir Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu“;

4 *straipsnis. Institucijos pareiga teikti dokumentus pareiškėjams* – „1. Institucijos privalo teikti pareiškėjams ar jų atstovams (toliau – pareiškėjas) dokumentus, išskyrus šio įstatymo ir kitų įstatymų nustatytus atvejus“;

6 *straipsnis. Dokumentų teikimo principai* – „Institucija, teikdama dokumentus, vadovaujasi šiais principais: 1) dokumentų išsamumo – pareiškėjui turi būti pateikti visi pagal teisės aktus teiktini jo prašymo turinį atitinkantys dokumentai; 2) dokumentų tikslumo – pareiškėjui teikiami dokumentai turi atitikti institucijos disponuojamus dokumentus; 3) teisėtumo – institucijos veiksmai teikiant dokumentus grindžiami šiuo ir kitais įstatymais ar kitais norminiais teisės aktais; [...] 5) pagalbos – pareiškėjams teikiama pagalba įgyvendinant teisę gauti dokumentus; [...]“;

12 *straipsnis. Prašymo pateikimas* – „5. Visi raštu, įskaitant elektroninę formą, institucijai pateikti prašymai turi būti pasirašyti pareiškėjo arba jo atstovo. Elektroninės formos prašymas turi būti pasirašytas elektroniniu parašu, kuriam Lietuvos Respublikos įstatymais ar Europos Sąjungos teisės aktais yra suteikta lygiavertė rašytiniam parašui teisinė galia, arba suformuotas elektroninėmis priemonėmis, kurios leidžia užtikrinti teksto vientisumą ir nepakeičiamumą“;

15 *straipsnis. Atsisakymas pateikti dokumentus* – „1. Institucija atsisako pateikti pareiškėjui dokumentus, jeigu: [...] 6) nėra galimybės nustatyti pareiškėjo tapatumo; [...]“

9. Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo:

6 *straipsnis. Teisė gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų* – „1. Kiekvienas asmuo turi teisę gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų, kitų biudžetinių įstaigų viešąją informaciją apie jų veiklą, oficialius jų dokumentus (kopijas), taip pat informaciją, kurią minėtos įstaigos turi apie jį patį. 2. Valstybės ir savivaldybių institucijos bei įstaigos turi informuoti visuomenę apie savo veiklą. 3. Valstybės ir savivaldybių institucijos bei įstaigos privalo Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių įstaigų įstatymo bei kitų įstatymų

nustatyta tvarka teikti viešąją informaciją, taip pat turimą privačią informaciją, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus, kai privati informacija neteikiama. 4. Informacija, kurią rengiant nereikia kaupti papildomų duomenų, viešosios informacijos rengėjams ir (ar) skleidėjams, žurnalistams pateikiama ne vėliau kaip per vieną darbo dieną, o informacija, kurią rengiant reikia kaupti papildomus duomenis, – ne vėliau kaip per savaitę. 5. Valstybės ir savivaldybių institucijos bei įstaigos, kitos biudžetinės įstaigos, atsisakiusios teikti viešąją informaciją viešosios informacijos rengėjui, ne vėliau kaip kitą darbo dieną turi raštu pranešti rengėjui apie atsisakymo suteikti informaciją priežastis“;

18 straipsnis. Neteikiama informacija – „1. Valstybės ir savivaldybių institucijos bei įstaigos, taip pat kitos įstaigos, įmonės ir organizacijos neteikia viešosios informacijos rengėjams ir (ar) skleidėjams, kitiems asmenims informacijos, kuri pagal įstatymus yra valstybės, tarnybos, profesinė, komercinė ar banko paslaptis arba yra privataus pobūdžio informacija. 2. Neteikiama ir ta informacija, kurią teikti draudžia kiti įstatymai, nes jos suteikimas pakenktų valstybės saugumo ir gynybos interesams, baudžiamajam asmenų persekiojimui, skatintų pažeisti valstybės teritorijos vientisumą ar viešąją tvarką arba jos nesuteikimas užkirstų kelią teisės pažeidimams ar būtų labai svarbus žmonių sveikatai apsaugoti. 3. Apie atsisakymą suteikti prašomą informaciją įstatymų nustatyta tvarka pranešama asmeniui raštu, nurodant informacijos nesuteikimo priežastis.“

10. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo:

14 straipsnis. Bylos medžiagos viešumas – „1. Išnagrinėtos administracinės bylos medžiaga, išskyrus medžiagą tų bylų, kurios buvo išnagrinėtos uždareme teismo posėdyje, arba bylos medžiagą, kurioje yra asmens, kurio konfidencialumas užtikrintas Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo (toliau – Pranešėjų apsaugos įstatymas) nustatyta tvarka, asmens duomenų, yra vieša ir su ja gali susipažinti suinteresuoti asmenys, įskaitant ir byloje nedalyvavusius asmenis. Tokią teisę šie asmenys įgyja, kai sprendimas byloje arba nutartis nutraukti bylą ar skundą (prašymą, pareiškimą) palikti nenagrinėtą įsiteisėja. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius (toliau – Seimo kontrolierius), Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolierius (toliau – vaiko teisių apsaugos kontrolierius) ir Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierius (toliau – lygių galimybių kontrolierius) turi teisę susipažinti ir su neišnagrinėtos bylos medžiaga, kai tai reikalinga vykdant jų pareigas. [...] 3. Norėdamas susipažinti su išnagrinėtos bylos medžiaga, asmuo pateikia nustatytos formos prašymą, jame nurodo savo vardą, pavardę, gyvenamąją vietą ir asmens kodą. Susipažinimo su išnagrinėtos bylos medžiaga tvarką nustato teisingumo ministras ir Lietuvos vyriausiasis archyvaras.“

11. Susipažinimo su teismuose išnagrinėtų bylų medžiaga taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2012 m. gruodžio 7 d. įsakymu Nr. 1R-308, nustatyta:

„1. Susipažinimo su teismuose išnagrinėtų bylų medžiaga taisyklės (toliau – taisyklės) nustato susipažinimo su teismuose išnagrinėtų civilinių, baudžiamųjų ir administracinių nusižengimų bylų medžiaga tvarką.

2. Teismai, saugantys išnagrinėtas bylas, užtikrindami visuomenės informavimo laisvę ir vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksu, Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu, Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatymu, kitais teisės aktais, siekdami užtikrinti vienodą susipažinimo su išnagrinėtomis baudžiamosiomis ir administracinių nusižengimų bylomis tvarką, taip pat vykdydami teismo sprendimus dėl bylos medžiagos ar jos dalies paskelbimo nevieša, tam tikslui skirtoje patalpoje teikia bylas ar jų dalis susipažinti suinteresuotiems asmenims, jei jose nėra medžiagos, kurios pateikimą riboja įstatymai.

[...]

6. Asmuo, norintis susipažinti su išnagrinėtos bylos medžiaga, su kuria susipažinimas neribojamas, turi kreiptis į atitinkamą teismą ir pateikti prašymą. Prašyme turi būti nurodyta: asmens, pageidaujancio susipažinti su išnagrinėtos bylos medžiaga, vardas ir pavardė, gyvenamoji vieta, asmens kodas, konkreti byla (konkrečios bylos), su kuria (kuriomis) asmuo pageidauja susipažinti, ir

susipažinimo su išnagrinėtos bylos medžiaga tikslas. Prašyme asmuo taip pat gali nurodyti pageidaujamą susipažinimo su byla datą ir laiką. Prašymą asmuo gali pateikti užpildęs prie šių taisyklių pridėtą rekomendacinę formą (1 priedas). Asmuo susipažįsta su šiomis taisyklėmis ir tai patvirtina parašu nustatytoje prašymo vietoje.

7. Teismo pirmininkas ar jo įgaliotas asmuo ne vėliau kaip per 2 darbo dienas nuo prašymo susipažinti su išnagrinėtos bylos medžiaga gavimo teisme dienos išnagrinėja asmens prašymą ir suteikia arba atsisako suteikti asmeniui leidimą susipažinti su išnagrinėtos bylos medžiaga. Suteikdamas leidimą susipažinti su išnagrinėtos bylos medžiaga teismo pirmininkas ar jo įgaliotas asmuo esant galimybei atsižvelgia į asmens prašyme susipažinti su išnagrinėtos bylos medžiaga nurodytą laiką. Apie leidimą susipažinti su išnagrinėtos bylos medžiaga ir, jei nustatyta, susipažinimo laiką pažymima rezoliucijoje ant asmens prašymo. Rezoliucijoje taip pat nurodoma, ar susipažįstančiam su išnagrinėtos bylos medžiaga asmeniui gali būti teikiamos bylos medžiagos ar jos dalies kopijos, leidžiama fotografuoti ar kitaip fiksuoti bylos medžiagą. Bylos medžiagos ar jos dalies kopijos teismuose daromos atsižvelgiant į Vyriausybės nustatytų įkainių ir mokėjimo už bylos medžiagos kopijas tvarką.“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

12. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012-03-01 nutartyje (administracinė byla Nr. A502-1605/2012), be kita ko, nurodyta:

„[...]. Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gegužės 11 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai, 2004 m. lapkričio 5 d. išvada). Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gegužės 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A10-655/2005). Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – ir Viešojo administravimo įstatymas) 1 straipsnyje, apibrėžiančiame aptariamo įstatymo paskirtį, nustatyta, jog šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjektų sistemą ir administracinės procedūros organizavimo pagrindus; garantuoja asmenų teisę apskųsti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje. Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnyje nurodyta, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidiarumo ir kitais šioje įstatymo normoje išvardytais principais. Tai reiškia, jog kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.).“

Tyrimo išvados

13. Pareiškėjas skunde Seimo kontrolieriui nurodė, kad jis, kaip visuomenės informavimo priemonių atstovas, kreipėsi į Vilniaus apskr. VPK pareigūnus dėl informacijos gavimo, tačiau negavo prašomos informacijos, todėl kreipėsi Vidaus reikalų ministeriją dėl Vilniaus apskr. VPK pareigūnų veiksmų, neleidžiant susipažinti su administracinio nusižengimo bylos medžiaga.

14. Pareiškėjo skundo tyrimo metu Vilniaus apskr. VPK informavo, kad elektroniniu paštu

buvo gauti du Pareiškėjo kreipimaisi, kur Pareiškėjas prašė pateikti duomenis, susijusius su įvykusiū eismo įvykiu, kai dviračiu važiuavęs asmuo susidūrė su policijos automobiliu. Pareiškėjui buvo paaiškinta, kad minėto administracinio nusižengimo byla jau išnagrinėta teisme ir apeliacine tvarka bei konstatuota, kad administracinio nusižengimo padarymo aplinkybės buvo įvertintos teisingai. Pareiškėjui taip pat buvo atsakyta į klausimus dėl dokumentų kopijų bei paaiškinta, kad kita prašoma informacija yra skirta tik tarnybiniam naudojimui.

Vidaus reikalų ministerija Seimo kontrolierių informavo, kad Pareiškėjo prašymų VRM nebuvo gauta. Gautas tik Pareiškėjo kreipimasis elektroniniu laišku, adresuotas ministrės patarėjai, į kurį jam buvo pateiktas atsakymas. Iš Seimo kontrolieriui pateiktos informacijos nustatyta, kad Pareiškėjas į ministrės patarėją elektroniniu laišku kreipėsi 2019-10-09 (laiškas siųstas tik „susipažinimo tikslais“) ir 2019-10-30, atsakymas jam išsiųstas 2019-10-31.

15. Konstitucijos 25 straipsnio 2 dalyje yra įtvirtinta žmogaus laisvė ieškoti, gauti ir skleisti informaciją. Ši laisvė yra svarbi įvairių Konstitucijoje įtvirtintų asmens teisių ir laisvių įgyvendinimo prielaida, kadangi asmenys (įtraukiant ir profesinę pareigą įgyvendinančius žurnalistus) gali visa apimtimi įgyvendinti daugelį savo konstitucinių teisių ir laisvių tik turėdami laisvę nekludomai ieškoti, gauti ir skleisti informaciją.

Visuomenės informavimo įstatymo 6 straipsnio 1 bei 2 dalyse yra nustatyta, jog valstybės ir savivaldybių institucijos bei įstaigos turi informuoti visuomenę apie savo veiklą, jos privalo Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių įstaigų įstatymo bei kitų įstatymų nustatyta tvarka teikti viešąją informaciją (pažymos 10 punktas), taip pat turimą privačią informaciją, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus, kai privati informacija neteikiama. Be to, Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo 4 straipsnyje valstybės ir savivaldybės institucijoms (įstaigoms) numatyta pareiga teikti asmenims ar jų atstovams dokumentus (pažymos 9 punktas).

Seimo kontrolierius supranta viešosios informacijos rengėjų (žurnalistų) statuso, lyginant su kitais interesantais, besikreipiančiais į valstybės ir (ar) savivaldybės institucijas reikalingai informacijai gauti, išskirtinumą. Žurnalistų darbo svarba ir didelė atsakomybė yra neabejotina. Tačiau Konstitucijos 28 straipsnyje nustatyta, kad, įgyvendindamas savo teises ir naudodamasis savo laisvėmis, žmogus privalo laikytis Konstitucijos ir įstatymų.

Atsižvelgiant į tai, pažymėtina, kad laisvė ieškoti informacijos, ją gauti ir skleisti nėra absoliuti. Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo 4 straipsnyje valstybės institucijoms yra numatyta galimybė atsisakyti suteikti informaciją (dokumentus) šio įstatymo nustatyta tvarka. Visuomenės informavimo įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje, be kita ko, yra nustatyta, jog laisvė rinkti, gauti ir skleisti informaciją negali būti ribojama kitaip, kaip tik įstatymu, jei yra būtina apsaugoti konstitucinę santvarką, žmogaus sveikatą, garbę ir orumą, privatų gyvenimą, dorovę.

16. Kaip nustatyta Pareiškėjo skundo tyrimo metu, jis kreipėsi į Vilniaus apskr. VPK ir VRM, prašydamas suteikti tam tikrą informaciją. Dalis informacijos Pareiškėjui buvo suteikta, taip pat buvo paaiškinta, kad jo kreipimesi keliami klausimai yra susiję su administracine byla, kuri jau yra išnagrinėta teisme ir proceso metu buvo įvertintos visos aplinkybės.

Iš Pareiškėjo kreipimūsi turinio nustatyta, kad jo prašoma informacija (faktinės aplinkybės, susijusios su administracine byla) nebuvo susijusi su VRM veikla ir disponuojama informacija, o pagal Visuomenės informavimo įstatymo 6 straipsnio 1 ir 2 dalis, kiekvienas asmuo turi teisę gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų, kitų biudžetinių įstaigų viešąją informaciją apie jų veiklą, oficialius jų dokumentus (kopijas), taip pat informaciją, kurią minėtos įstaigos turi apie jį patį. Valstybės ir savivaldybių institucijos bei įstaigos turi informuoti visuomenę apie savo veiklą.

Pažymėtina, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas savo nutartyse ne kartą konstatavo, jog kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės

viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.) (pažymos 12 punktas).

Atsižvelgiant į tai, kad Pareiškėjo kreipimasis į VRM nebuvo susijęs su institucijos veikla ir turima informacija, darytina išvada, kad VRM atsakyme Pareiškėjui turėjo būti nurodytos informacijos neteikimo priežastys, kaip numatyta Visuomenės informavimo įstatymo 6 straipsnio 5 dalyje, t. y. valstybės ir savivaldybių institucijos bei įstaigos, kitos biudžetinės įstaigos, atsisakiusios teikti viešąją informaciją viešosios informacijos rengėjui, ne vėliau kaip kitą darbo dieną turi raštu pranešti rengėjui apie atsisakymo suteikti informaciją priežastis. Be to, pagal gero administravimo principą, VRM, teikdama informaciją, turėjo paaiškinti, kur ir kokia tvarka Pareiškėjas turėtų kreiptis dėl norimos informacijos gavimo, tačiau tai nebuvo padaryta.

17. Atkreiptinas dėmesys, kad Pareiškėjo kreipimosi raštuose, adresuotuose abiem institucijoms, keliami eismo įvykio faktinių aplinkybių klausimai buvo vertinami teisme, o kreipimosi metu teismo procesas jau buvo baigtas, sprendimas įsiteisėjęs.

Administracinių bylų teisenos įstatymo 14 straipsnyje numatyta, kad išnagrinėtos administracinės bylos medžiaga, išskyrus medžiagą tų bylų, kurios buvo išnagrinėtos uždarame teismo posėdyje, arba bylos medžiagą, kurioje yra asmens, kurio konfidencialumas užtikrintas Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo (toliau – Pranešėjų apsaugos įstatymas) nustatyta tvarka, asmens duomenų, yra vieša ir su ja gali susipažinti suinteresuoti asmenys, įskaitant ir byloje nedalyvavusius asmenis. Norėdamas susipažinti su išnagrinėtos bylos medžiaga, asmuo pateikia nustatytos formos prašymą, jame nurodo savo vardą, pavardę, gyvenamąją vietą ir asmens kodą. Susipažinimo su išnagrinėtos bylos medžiaga tvarką nustato teisingumo ministras ir Lietuvos vyriausiasis archyvaras.

Susipažinimo su teismuose išnagrinėtų bylų medžiaga taisyklių 1 ir 2 punkte numatyta, kad šios taisyklės nustato susipažinimo su teismuose išnagrinėtų civilinių, baudžiamųjų ir administracinių nusižengimų bylų medžiaga tvarką. Teismai, saugantys išnagrinėtas bylas, užtikrindami visuomenės informavimo laisvę ir vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksu, Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu, Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatymu, kitais teisės aktais, siekdami užtikrinti vienodą susipažinimo su išnagrinėtomis baudžiamosiomis ir administracinių nusižengimų bylomis tvarką, taip pat vykdydami teismo sprendimus dėl bylos medžiagos ar jos dalies paskelbimo nevieša, tam tikslui skirtoje patalpoje teikia bylas ar jų dalis susipažinti suinteresuotiems asmenims, jei jose nėra medžiagos, kurios pateikimą riboja įstatymai.

Seimo kontrolierius pastebi, jog atsakydami Pareiškėjui, nei VRM, nei Vilniaus apskr. VPK nesivadovavo gero administravimo principu ir atsakymuose nepaaiškino, kad dėl norimos informacijos gavimo, vadovaujantis Administracinių bylų teisenos įstatymo ir Susipažinimo su teismuose išnagrinėtų bylų medžiaga taisyklėmis, jis turėtų kreiptis į teismą.

18. Kaip jau buvo rašyta pirmiau, Visuomenės informavimo įstatymo 6 straipsnio 5 dalyje numatyta, kad valstybės ir savivaldybių institucijos bei įstaigos, kitos biudžetinės įstaigos, atsisakiusios teikti viešąją informaciją viešosios informacijos rengėjui, ne vėliau kaip kitą darbo dieną turi raštu pranešti rengėjui apie atsisakymo suteikti informaciją priežastis.

Pareiškėjo skundo tyrimo metu nustatyta, kad Vilniaus apskr. VPK atsakymus į Pareiškėjo kreipimusis parengė ne kitą darbo dieną nuo gavimo, o praėjus keletui dienų, atsakyta į bendro pobūdžio klausimus, susijusius su administracinio nusižengimo teiseną, bei paaiškinta, kad yra įsiteisėjusi Vilniaus apygardos teismo nutartis, kur konstatuota, kad policijos nutarimas yra pagrįstas, o administracinio nusižengimo padarymo aplinkybės įvertintos teisingai. Atsakymuose nebuvo aiškiai suformuluotos visos prašomos informacijos neteikimo priežastys.

19. Apibendrinant tai, kas išdėstyta, konstatuotina, jog VRM ir Vilniaus apskr. VPK pareigūnų veiksmai (neveikimas), susiję su Pareiškėjo kreipimusi nagrinėjimu, nepateikiant aiškių prašomos informacijos neteikimo priežasčių, neatsakant per vieną darbo dieną, nenurodant kur reiktų kreiptis dėl informacijos gavimo, laikytini buvę netinkamais, dėl to buvo pažeista Pareiškėjo teisė į gerą viešąjį administravimą, ir Pareiškėjo skundas pripažintinas pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

20. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X skundą dėl Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su informacijos teikimu, pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

21. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 17 punktu, vidaus reikalų ministrui rekomenduoja imtis priemonių, kad informacija visuomenės informavimo priemonių atstovams būtų teikiama / neteikiama vadovaujantis Visuomenės informavimo įstatymo nustatyta tvarka bei remiantis gero administravimo principais.

22. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 17 punktu, Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato viršininkui rekomenduoja imtis priemonių, kad informacija visuomenės informavimo priemonių atstovams būtų teikiama / neteikiama vadovaujantis Visuomenės informavimo įstatymo nustatyta tvarka ir remiantis gero administravimo principais.

23. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) nagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.

Seimo kontrolierių Augustiną Normantą pavaduojanti
Seimo kontrolierė

Milda Vainiutė